

Olsztyn, dnia 10.09. 2019 r.

PS-VI.431.1.32.2019 MP

Pani
Urszula Mironowicz
Kierownik
Gminnego Ośrodka
Pomocy Społecznej
w Łukcie

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Działając na podstawie upoważnienia Wojewody Warmińsko-Mazurskiego Nr FK-IV.0030.317.2019 z dnia 10 kwietnia 2019 roku /akta kontroli str. 1/ zespół inspektorów Wydziału Polityki Społecznej Warmińsko – Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie, w składzie:

1. Marzena Przybylska - główny specjalista, kierująca zespołem kontrolnym oraz
2. Katarzyna Brewka - główny specjalista,
przeprowadził kontrolę problemową w trybie zwykłym w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Łukcie, mieszczącym się pod adresem: ul. Mazurska 10, 14-105 Łukta. Czynności kontrolne rozpoczęto w dniu 3 kwietnia 2019 r. a zakończono w dniu 5 kwietnia 2019 r. Przedmiotem kontroli objęto formy pomocy rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych, w świetle:
- Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz. U. 2018, poz. 998 ze zm.) – zwanej dalej ustawą,
- Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2011 roku w sprawie szkoleń na asystenta rodziny (Dz. U. z 2011 r., poz. 1608).

W niniejszym wystąpieniu pokontrolnym użyto następujących skrótów:

1. GOPS / Ośrodek / jednostka / jednostka kontrolowana – co oznacza: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łukcie,
2. Program – co oznacza: *Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Łukta na lata 2018 – 2020*,
3. kierownik Ośrodka / kierownik jednostki kontrolowanej - co oznacza: kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łukcie - panią Urszulę Mironowicz,
4. plan – co oznacza: plan pracy z rodziną, o którym mowa w art. 15 ust.1 pkt. 1 i 2 ustawy,
5. asystent / asystent rodziny – co oznacza: asystenta, o którym mowa w art. 11 ust.4 pkt.1) ustawy, zatrudnionego w Ośrodku.

Kontrola obejmowała okres od dnia 1 stycznia 2018 r. do dnia jej zakończenia. Fakt jej przeprowadzenia odnotowano w rejestrze prowadzonym przez jednostkę. Kontrolę przeprowadzono w obecności pani Urszuli Mironowicz – kierownika Ośrodka oraz asystenta rodziny, w oparciu o analizę prowadzonej w jednostce dokumentacji merytorycznej, informacje i wyjaśnienia przekazane bezpośrednio przez wyżej wymienione osoby oraz akta osobowe w zakresie dokumentacji potwierdzającej kwalifikacje zawodowe asystenta.

Działalność jednostki w zakresie objętym kontrolą ocenia się **pozytywnie**.

USTALENIA KONTROLI

1. Przedmiot kontroli w dokumentach organizacyjnych kontrolowanej jednostki.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łukcie jest jednostką organizacyjną Gminy Łukta. Działał na podstawie Statutu przyjętego Uchwałą Nr XXIII/120/2012 Rady Gminy Łukta z dnia 31 października 2012 r. wraz ze zmianami /**akta kontroli str. 2 -15/**.

W dokumencie tym wskazano, że do zadań Ośrodka należy realizowanie zadań wynikających z ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Organizację i zasady działania jednostki kontrolowanej określał: *Regulamin Organizacyjny Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łukcie* wprowadzony Zarządzeniem Nr 4 /2016 Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łukcie z dnia 7 października 2016 r. /**akta kontroli str. 16-34/**. Na podstawie analizy ww. dokumentu ustalono, że uwzględniono w nim stanowisko asystenta rodziny oraz jego zadania. Stwierdzono jednakże, że zakres działania asystenta zawarty w Regulaminie nie uwzględniał wszystkich zadań wskazanych w ustawie dla tego stanowiska w ustawie.

2. Trzyletni gminny program wspierania rodziny.

Ustalono, że w okresie podlegającym kontroli GOPS realizował *Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Łukta na lata 2018 -2020* /**akta kontroli str. 35 -50/**, przyjęty Uchwałą Nr XLIV/246/2018 Rady Gminy Łukta z dnia 28 stycznia 2018 r. Uwzględniono w nim diagnozę społeczną Gminy Łukta, wskazano partnerów, adresatów, źródła finansowania. Jako cel główny przyjęto: rozwój zintegrowanego i kompleksowego systemu wsparcia rodziny na terenie Gminy Łukta. Cele szczegółowe to:

- wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych,
- rozwój usług i form wsparcia na rzecz rodzin,
- wsparcie rodzinnych form pieczy zastępczej,
- usprawnienie współpracy podmiotów działających na rzecz rodzin.

Planowane efekty realizacji Programu to: poprawa funkcjonowania rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, zwiększenie dostępu do usług społecznych, zapewnienie kompleksowej pomocy dziecku i rodzinie.

3. Zgodność zatrudnienia asystentów rodziny z wymaganymi kwalifikacjami oraz tworzenie możliwości podnoszenia przez nich kwalifikacji.

Ustalono, że w okresie podlegającym kontroli w Ośrodku na podstawie umowy o pracę, zatrudniony był jeden asystent rodziny. W związku z tym, że od 6 grudnia 2018 r. przebywał on na długotrwałym zwolnieniu lekarskim, od 5 marca 2019 r. zatrudniono drugiego asystenta w ramach umowy zlecenia.

Na podstawie analizy przedłożonych dokumentów ustalono, że obaj asystenci posiadali odpowiednie kwalifikacje do zajmowania tego stanowiska, zgodnie z art.12 ust.1 pkt.1 - 4 ustawy. Stwierdzono, że zgodnie z art. 17 ust.3 ustawy asystenci nie wykonywali obowiązków pracownika socjalnego na terenie gminy, w której prowadzili pracę. Nie prowadzili też postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez gminę. W toku kontroli ustalono także, że Ośrodek stwarzał możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny. Asystent zatrudniony na umowę o pracę uczestniczył w szkoleniu „Praca z trudnym klientem – elementy superwizji w pracy socjalnej, w tym min. analiza problemów, źródła satysfakcji z pracy i jej brak, metody relaksacji, praca z indywidualnym przypadkiem”, w debacie „Gruźlica-choroba,

która nie pozwala o sobie zapomnieć”, obaj asystenci ponosili też swoje kwalifikacje poprzez samokształcenie /akta kontroli str. 56 - 57/.

4. Tryb przydzielania i realizacja zadań asystenta rodziny.

Na podstawie analizy przedłożonej dokumentacji stwierdzono, że w okresie podlegającym kontroli asystent pracował łącznie z 10 rodzinami, w dniu rozpoczęcia kontroli natomiast z 6 rodzinami, a więc zgodnie z art. 15 ust. 4 ustawy, w myśl którego liczba rodzin, z którymi asystent może w tym samym czasie prowadzić pracę nie może przekroczyć 15. Żadna rodzina nie została zobowiązana do współpracy z asystentem rodziny przez sąd, żadnej rodziny nie objęto też takim wsparciem z mocy ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz.U 2016 r., poz.1860 ze zm.). Spośród rodzin objętych asystą dwie pełniły funkcję rodziny zastępczej, z jednej dzieci umieszczono w pieczy zastępczej.

Szczegółowej analizie poddano dokumentację 8 rodzin. Zasady prowadzenia dokumentacji oraz postępowania asystenta w przypadku powzięcia informacji o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych określało Zarządzenie Nr 2/2013 Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łukcie z dnia 19.04.2013 r. w sprawie: wprowadzenia „Procedury postępowania pracownika socjalnego oraz asystenta rodziny w przypadku rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych” oraz Zarządzenie Nr 6/2016 zmieniające powyższy dokument. Na podstawie analizy ww. zarządzeń oraz prowadzonej dokumentacji stwierdzono, że w przypadku powzięcia informacji o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, pracownik socjalny, zgodnie z art. 11 ust.1 ustawy przeprowadzał wywiad środowiskowy. Gdy z przeprowadzonej analizy sytuacji rodziny sporządzonej w wywiadzie wynikała konieczność przydzielenia asystenta rodziny, pracownik socjalny przygotowywał *Wniosek o przydzielenie asystenta rodziny* wraz z uzasadnieniem, który akceptowany był przez kierownika Ośrodka /akta kontroli str. 58/, po czym rodzina podpisywała zgodę na współpracę /akta kontroli str. 59/. Następnie, asystent sporządzał *Kontrakt rodzinny Indywidualny Plan Pracy z Rodziną część A*, który uwzględniał m.in:

- dane członków rodziny objętej wsparciem,
- diagnozę sytuacji rodziny (sytuacja rodzinna, zawodowa, ekonomiczna, mieszkaniowa, dzieci - wychowawcza, zdrowotna, edukacyjna) wraz z określeniem przyczyn trudnej sytuacji rodziny (zgłaszane problemy i trudności, zaobserwowane problemy i trudności, określenie słabych stron rodziny) oraz celów pracy z rodziną,
- cel główny oraz cele szczegółowe rozpisane w formie tabelarycznej wraz z działaniami i przewidywanymi efektami oraz terminami realizacji działań.

Następnie opracowywany był *Kontrakt Rodzinny Indywidualny Plan Pracy z Rodziną część B*, który uwzględniał rozpisane w formie tabelarycznej działania i przewidywane efekty oraz terminy realizacji działań.

Na podstawie analizy ww. dokumentów stwierdzono, że tabele w części A i w części B zawierały bardzo podobne treści, w związku z czym zaproponowano, aby część B stosować w przypadku zaistnienia istotnej zmiany w sytuacji rodziny, a co za tym idzie konieczności dokonania modyfikacji planu, co zostało omówione z kierownikiem Ośrodka w ramach instruktażu. Poddane analizie plany podpisane były przez asystenta, członków rodziny oraz pracownika socjalnego, co stanowi potwierdzenie, że tworzono je w myśl art. 15 ust. 1 pkt 1 ustawy, zgodnie z którym plany winny być opracowywane i realizowane we współpracy z rodziną oraz w konsultacji z pracownikiem socjalnym.

Na podstawie analizy przedstawionej kontrolującym dokumentacji ustalono, w przypadku jednej rodziny objętej wsparciem asystenta, po umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej planu pracy z rodziną nie skoordynowano z planem pomocy dziecku. Ze złożonych

ustnych wyjaśnień wynika, że dzieci zostały umieszczone w pieczy w listopadzie 2018 r., a od grudnia 2018 r. do marca 2019 r. asystent nie pracował z rodzinami. W trakcie trwania postępowania kontrolnego do tut. Urzędu przesłano notatkę służbową, z której wynika, że 29 kwietnia 2019 r. asystent rodziny skontaktował się z PCPR w Ostródzie i umówił się na spotkanie w dniu 10.05.2019 r., w celu opracowania spójnego z planem pomocy dziecku, planu pracy z rodziną. W związku z czym odstępuje się od wydania zalecenia pokontrolnego.

Ponadto stwierdzono, że plany pracy z rodziną tworzone były natychmiast po podjęciu współpracy z rodziną, tj. w dniu podpisania zgody na współpracę. W opinii zespołu kontrolnego nie ma konieczności sporządzania planu w tak krótkim czasie, ale np. po okresie ok. miesiąca, kiedy asystent ma już obraz sytuacji rodziny nakreślony przez jej członków, pracowników różnych instytucji, a także swoje własne obserwacje i wówczas można precyzyjniej określić potrzeby rodziny i opracować plan pracy.

Ustalono, że oceny sytuacji rodziny sporządzano były z częstotliwością określoną w art. 15 pkt 15 ustawy tj. nie rzadziej niż co pół roku. Stwierdzono również, że zgodnie z ww. przepisem, asystent przekazywał je kierownikowi Ośrodka. Na podstawie analizy ocen sytuacji rodzin stwierdzono, że niektóre z nich zawierały tylko informacje na temat aktualnej sytuacji rodziny, natomiast nie uwzględniały informacji na temat efektów osiągniętych w pracy z rodziną w odniesieniu do założonych wcześniej celów, a także wskazania, czy dalsza praca rodziny z asystentem jest zasadna /**akta kontroli str. 60**/. W ramach bieżącego instruktażu podkreślono konieczność uwzględnienia ww. elementów w ocenach sytuacji wszystkich rodzin.

Stwierdzono ponadto, że w teczkach rodzin znajdowały się inne dokumenty, takie jak: notatki służbowe czy *Dziennik pracy asystenta rodziny*, gdzie opisywano tylko sytuację zastaną w środowisku rodzinnym. W ramach bieżącego instruktażu zwrócono uwagę na zasadność odnotowywania w ww. dokumentach również działań podejmowanych przez asystenta na rzecz rodziny.

W przypadku zakończenia współpracy z rodziną, asystent monitorował jej funkcjonowanie oraz sporządzał notatki służbowe potwierdzające prowadzenie monitoringu, o którym mowa w art. 15 ust. 1 pkt. 16 ustawy.

Na podstawie analizy dokumentacji przedstawionej kontrolującym stwierdzono, że asystent realizował zadania ustawowe, o których mowa w art. 15 ust. 1 ustawy, tj. m.in.: udzielał pomocy w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego, w rozwiązywaniu problemów socjalnych, w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi, w rozwiązywaniu problemów psychologicznych, wspierał aktywność społeczną członków rodzin, motywował do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców.

Ustalono ponadto, że w niektórych dokumentach, np. w planach pracy z rodziną, brakowało dat ich sporządzenia, dlatego też w ramach bieżącego instruktażu zwrócono uwagę na konieczność opatrywania datą wszystkich tworzonych dokumentów.

Asystent realizując swoje zadania współpracował z przedstawicielami instytucji takich jak: przedszkola, szkoły, poradnie psychologiczno - pedagogiczne, Policja, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, zespół interdyscyplinarny, poradnia zdrowia psychicznego, sąd.

Ustalono, że na dzień rozpoczęcia kontroli w pieczy zastępczej przebywało 12 dzieci z terenu Gminy Łukta.

5. Formy pracy z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych /akta kontroli str. 51-55/.

Konsultacje i poradnictwo specjalistyczne

W okresie objętym kontrolą Gmina Łukta zapewniała rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych dostęp do bezpłatnych usług specjalistów:

- A. **psychologa - terapeuty uzależnień** – zatrudnionego w Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Łukcie,
 - B. **pedagoga** – zatrudnionego w Zespole Szkolno - Przedszkolnym w Łukcie.
- Ponadto w okresie podlegającym kontroli Związek Stowarzyszeń „Kraina Drwęcy i Pasłęki” w Łukcie organizował zajęcia z psychologiem i pedagogiem dla dzieci w wieku 8-13, lat w ramach projektu „Siebie poznajemy - szansę na przyszłość dostajemy”. W projekcie wzięło udział 20 dzieci, które rekrutował GOPS.

Terapia i mediacje

W okresie podlegającym kontroli GOPS umożliwił swoim podopiecznym skorzystanie z pomocy terapeuty ds. uzależnień, zatrudnionego w Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Ośrodek nie realizował pomocy w formie mediacji ze względu na brak potrzeb w tym zakresie.

Usługi dla rodzin z dziećmi, w tym usługi opiekuńcze i specjalistyczne

Ośrodek nie realizował tej formy wsparcia ze względu na brak potrzeb w tym zakresie.

Pomoc prawna, szczególnie w zakresie prawa rodzinnego

Ośrodek nie zatrudniał radcy prawnego. Podopieczni GOPS w Łukcie w okresie podlegającym kontroli korzystali z bezpłatnych porad prawników: w Bibliotece Miejskiej w Morągu oraz w Starostwie Powiatowym w Ostródzie.

Organizowanie dla rodzin spotkań, mających na celu wymianę ich doświadczeń oraz zapobieganie izolacji, zwanych „grupami wsparcia” lub „grupami samopomocowymi”

W toku kontroli stwierdzono, że Ośrodek w okresie podlegającym kontroli nie organizował dla rodzin spotkań mających na celu wymianę ich doświadczeń oraz zapobieganie izolacji, jednakże od 1 stycznia 2019 r. Stowarzyszenie Centrum Wspierania Organizacji Pozarządowych i Inicjatyw Obywatelskich realizowało projekt „Rodzina Razem Aktywna”, którego celem był wzrost kompetencji opiekuńczo-wychowawczych i społecznych oraz aktywności rodzin. W ramach projektu odbyły się warsztaty i zajęcia podnoszące kompetencje rodzicielskie, społeczne i zawodowe, wyjazd uspołeczniający i wyjazd integracyjny. Wzięło w nich udział 20 osób. Projekt ma być realizowany do 31 grudnia 2019 r.

Ponadto GKRPA przy współpracy z GOPS w Łukcie w 2018 r. organizował projekt edukacyjno-profilaktyczny „Wypoczywam razem z dzieckiem”, w trakcie którego realizowany jest program kierowany do rodzin niewydolnych wychowawczo. Jego celem była poprawa komunikacji w rodzinie, wymiana doświadczeń, utrwalenie więzi rodzinnych poprzez wspólne spędzanie czasu wolnego. Projekt realizowany był w formie wyjazdu, wzięło w nim udział 17 rodzin.

6. Prowadzenie placówek wsparcia dziennego

Z uzyskanych informacji wynika, że w okresie podlegającym kontroli na terenie Gminy Łukta nie funkcjonowały placówki wsparcia dziennego w rozumieniu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Działało natomiast 8 świetlic wiejskich w miejscowościach: Florczaki, Worliny, Komorowo, Ramoty, Głędy, Kozia Góra, Zajązkowo, Pełnik, które organizowały czas wolny dzieci i młodzieży w roku szkolnym

a także w czasie wakacji i ferii zimowych. Przy Bibliotece Publicznej w Łukcie działał też „Klub Mamy/Taty i Malucha”, w którym raz w miesiącu odbywały się zajęcia tematyczne dla dzieci i rodziców. W spotkaniach wzięło udział 105 dzieci i 56 rodziców /akta kontroli str. 55/.

7. Rodziny wspierające

W okresie podlegającym kontroli na terenie gminy Łukta nie funkcjonowały rodziny wspierające ze względu na brak chętnych. Z uzyskanych informacji wynika, że Ośrodek umieścił na stronie internetowej BIP Urzędu Gminy Łukta oraz GOPS, a także tablicach ogłoszeń informacje o poszukiwaniu takich rodzin /akta kontroli str. 55-56/.

8. Uwagi i wnioski

Ustalono, że Ośrodek w Łukcie oferował rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych dostęp do różnych form wsparcia. W ramach czynności kontrolnych podkreślono konieczność uwzględniania w ocenach sytuacji rodzin informacji na temat rezultatów pracy z rodziną w odniesieniu do założonych wcześniej celów, wskazania czy dalsza praca z asystentem rodziny jest zasadna czy nie oraz odnotowywania w dokumentacji działań podejmowanych na rzecz rodzin. Niezbędnym jest też opatrywanie wszystkich wytwarzanych dokumentów datami ich sporządzenia oraz uzupełnienie w Regulaminie Organizacyjnym Gminnego Ośrodka Pomocy w Łukcie zakresu działań asystenta rodziny.

Rekomenduje się dalszy rozwój systemu wsparcia rodziny i podejmowanie działań mających na celu ciągle zwiększanie dostępności rodzin do wszystkich form wsparcia wskazanych w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości w obszarze objętym kontrolą, nie wydaje się zaleceń.

Zgodnie z § 14 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 roku w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz. U. z 2015 r., poz. 1477) od wystąpienia pokontrolnego przysługuje prawo wniesienia zastrzeżeń na zasadach określonych w art. 197d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Termin na wniesienie zastrzeżeń wynosi 7 dni od dnia otrzymania wystąpienia pokontrolnego.

Podstawa prawna:

- § 14 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 roku w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz. U. z 2015 r., poz. 1477),
- art. 197 d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz. U. 2018, poz. 998 ze zm.).

Z up. WOJEWODY
WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO

Joanna Jabłonna-Kastrau
ZASTĘPCA DYREKTORA
Wydziału Polityki Społecznej

WYKONAWCA
GŁÓWNY SPECJALISTA

Małgorzata Przybylska

GŁÓWNY SPECJALISTA

Katarzyna Brewka